

Remissvar ”En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas” (Dnr 2024:23)

Vid Göteborgs Universitet finns Centrumbildningen CERA (Centrum för forskning och utbildning kring riskbruk, missbruk, beroende) vars mål och syfte är att tillsammans med olika representanter inom universitet samt från verksamheterna Brukarrådet för missbruksfrågor, Kriminalvården, Västkom, Göteborgsregionen FoU i Väst, Länsstyrelsen, Göteborgs Stad, Västra Götalandsregionen: kunskapsstöd för psykisk hälsa och Sahlgrenska universitetssjukhuset samverka kring utbildning och forskning samt sprida kunskap inom områdena alkohol, narkotika, doping, tobak och spel.

CERA har ett antal synpunkter på utredningen som följer nedan:

Det övergripande uppdraget för utredningen har varit att se över frågor gällande reglering kring ANDT-området och speciellt gällande lagstiftning för att säkerställa skydd mot folkhälsan av produkterna, med särskilt fokus på hög skyddsnivå för barn och unga.

Enligt uppdragets direktiv ska utredningen bl a : ”analysera och lämna förslag till reglering som syftar till att stärka skyddet för barn och unga, bland annat i fråga om försäljning av lustgas, marknadsföring av alkohol, produktkrav för tobak och nikotinprodukter, förbud mot langning av tobak och nikotin-produkter samt om tobaks- och nikotinfri skoltid”.

När det gäller alkohol, speciellt när det gäller utredningens förslag på lagstiftning som rör serveringstillstånd på båtar, tillstånd för cateringfirmor och serveringstider för mat på restauranger har vi svårt att se kopplingen till hur det stärker skyddet för barn och unga, men även för folkhälsan i övriga befolkningen. Det är bra att det görs en översyn av regler kring serveringstillstånd och att det stärks upp inom olika områden, samtidigt som att det inte får bli en ytterligare administrativ börda för alla parter som är involverade, både när det gäller att skicka in uppgifter såväl som att bedriva tillsyn.

Vi tycker det är mycket bra att det har gjorts en översyn över produktkraven för tobaks- och nikotinprodukter och vi bifaller att det ska finnas en maxnivå av nikotinnehåll i varje påse av nikotinprodukter, **men varför inte 4 mg**, samt att det ska säljas snus och vitt snus i större förpackningar, som gör att det är dyrare för unga att köpa produkten. Vi tycker det är anmärkningsvärt att utredningen inte undersökt om det även går att reglera smaktillsatser ffa

när det gäller vitt snus, men även andra tobaksliknande produkter där det inte alltid finns nikotin (vaping), som vi också tycker skulle ingå i uppdraget ”översyn av produktkrav för tobaks- och nikotinprodukter”. **Fortsatt titta på frågan.** Vi tror att en reglering och till och med förbud av smaktillsatser (jordgubb, mint, tutti-frutti m.m.) när det gäller vitt snus och vaping, skulle göra produkten betydligt mindre attraktiv för ungdomar.

Utredningens uppdrag har varit att undersöka reglering av marknadsföringen för alkohol, men inte tobaksprodukter. Detta är mycket synd att inte uppdraget även omfattat reglering av marknadsföring av tobaksprodukter. På sociala medier, där barn och unga befinner sig stor del av sin tid, sker en stor del av marknadsföring av tobaksprodukter, speciellt riktat till barn och unga. För att skydda barn och unga hade vi sett att en sådan reglering kunnat vara till potentiellt stor hjälp.

Utredningen har lagt stor vikt vid att undersöka förutsättningarna för en nikotinfri skola (cigaretter och alla andra övriga tobaksprodukter, inklusive nikotinfria produkter) och ger ett förslag om lagändring att elevers tid i skolan (inklusive utflykter som sker under skoltid) skall vara nikotinfri. Den nikotinfria skolan gäller dock inte personal, vilket vi tänker kan vara problematiskt och ge dubbla signaler till elever, om att förbud gäller enbart ”elever”, men inte ”personal”. Vi ser också att det kan finnas problem att lagen blir tandlös, då vi ser det som svårt för personal att säkerställa att lagen efterlevs. Hur mycket tid ska gå, och vem kan lägga tid på åt att kontrollera att inga tobaksprodukter och nikotinfria produkter finns i skolmiljön. Vad ska vara straffet för en elev vara att använda sig av produkterna, eller har dem på sig? Vi ser också att det saknas utbildning för personal kring ANDTS-frågor. Om personal förstår vad ANDTS innebär så är det lättare för dem att utbilda och upplysa barnen om konsekvenserna. Kanske bör det snarare finnas lagkrav på en policy på skolan, vad som gäller på den specifika skolan, än att det enligt lag ska vara ett förbud? Förenings- och idrottslivets roll i att hjälpa till att skydda barn från dessa produkter har inte alls varit i fokus för utredningen, men vi ser det som essentiellt att även dessa områden inbegrips i att jobba med dessa frågor.

Vi tycker att frågan om en tobaks- och nikotinfri miljö för att skydda barn och unga är betydligt mer omfattande än skolmiljön. Näringsidkare som säljer produkterna, smaktillsatserna och den tilltalande förpackningar såväl som marknadsföringen på sociala medier tror vi har en nyckelroll i att produkterna har kunnat bli så populära bland barn och unga. Här tror vi att det behöver ytterligare utredas och ges förslag på regleringar.

Vi är positiva till utredningens förslag på reglering av försäljning och näringsidkares tillhandahållande av lustgas och bifaller dessa. Vi är positiva till förslagen om regleringen att det ska finnas åldersgräns på försäljning av lustgas samt att det finns reglering på hur mycket lustgas en privatperson ska få köpa vid varje köptillfälle. **Priset, marknadsföring, och var det ska säljas, i butiker tillsammans med zifon**